

Vrienden van het Cantonspark

TEN GELEIDE

De Stichting Vrienden van het Cantonspark heeft een tumultueus jaar achter de rug. Op de eerste plaats waren er een aantal belangrijke mutaties in het bestuur. Marianne Boot werd in het vroege voorjaar als secretaris afgelost door Greet de Lange. Marianne was al van plan geweest om er in 2004 mee te stoppen maar een ongelukkige val en aansluitende operaties en revalidatie maakte dat zij al vóór de jaarvergadering het stokje moest overdragen. Zie hierover ook onze vorige nieuwsbrief. Voor de opengevallen plaats in het bestuur meldde zich Mevrouw H. C. G. M. (Jet) Koot.

De voorzitter moest in de zomer ook enige tijd verstek laten gaan wegens een operatieve ingreep en de secretaris en vooral ook penningmeester Wilco van Dijen kregen daardoor een extra portie werk te verzetten m.b.t. het nieuwe hek rond het park, en vooral met de financiële afwikkeling van dit grote project. Hetgeen overigens naar wens is verlopen.

Belangrijk waren (en zijn) de verschillende ontwikkelingen met betrekking tot het bij iedereen wel bekende project "Keuzes Maken". Onze stichting ontvangt weliswaar geen subsidie waarop nog gekort kan worden, maar de gemeente beschouwt het park als een faciliteit die in feite te groot en te duur is voor een klein, en ook nog eens armlastig, dorp als Baarn. Op het beheer van het park moet in de toekomst bezuinigd worden en de bezuiniging die kan worden verwezenlijkt door onze schenking van een nieuw hek is lang niet voldoende. Het toekomstig beheer moet nog meer dan voorheen onderdeel gaan uitmaken van het totale groenbeheer in Baarn en daarvoor worden plannen ontwikkeld die er op neer zullen komen dat alle beheer in de toekomst mogelijk zal worden uitbesteed.

Omdat nog een aantal andere Baarnse organisaties, die actief zijn op het gebied van natuurbeheer en educatie in de groene sector, bedreigd worden in hun voortbestaan, of in ieder geval aanmerkelijk zullen moeten bezuinigen, is er in de loop van dit jaar een "groene koepelorganisatie" opgericht waaraan alle betrokken organisaties deelnemen. Van onze Stichting hebben voorzitter en secretaris actief aan deze koepel meegewerkt. Er zijn een aantal vergaderingen geweest waar over de toekomst van de verschillende organisaties is gesproken, vaak ook in aanwezigheid van de betrokken wethouder en zijn ambtenaren. Voor ons is dit overleg van groot belang omdat één van de hot items de toekomst is van het NME-centrum en de School- en werktuinen. De gemeente wil onderzoeken of laatstgenoemde organisaties hun ruime jas aan de Geerenweg zouden kunnen inruilen voor een andere locatie. En als één van de mogelijkheden wordt ook een eventuele gedeeltelijke verhuizing naar het Cantonspark onderzocht. In een speciaal voor dit doel opgerichte werkgroep, waarin o.a. onze voorzitter en die van de Kinderboerderij zitting hebben, worden de mogelijkheden nader onderzocht. Als voordelen van een dergelijke ontwikkeling zien wij de mogelijkheid van nieuwbouw van de in slechte staat verkerende dienstgebouwen van het Cantonspark, in combinatie met een nieuw NME centrum met een bredere functie voor "Groen-Baarn" dan tot nu toe. Tevens kan de aanwezigheid van een dergelijk centrum voor het park betekenen dat er een grotere sociale controle op het park als geheel te verwachten is. Maar natuurlijk blijft voor ons voorop staan dat aan de bijzondere meerwaarde van het Cantonspark als Rijksmonument en als bijzondere bomen collectie geen afbreuk mag worden gedaan. Tijdens overleg van

een delegatie uit ons bestuur met wethouder Jan Glastra van Loon, medio november van dit jaar, hebben wij de verzekering gekregen dat ook het college achter onze doelstellingen staat. Op dit moment worden een aantal van de hier genoemde zaken alleen nog maar onderzocht op hun haalbaarheid en is er nog helemaal niets beslist. Maar wij informeren onze donateurs over deze ontwikkelingen omdat er in het dorp allerlei indianenverhalen de ronde doen waarover wij ons ook alleen maar kunnen verbazen. Wij houden u op de hoogte!

Inmiddels zijn er ook nog heel wat positieve zaken te vermelden. Het Jazz festijn dat in september in het Bomencentrum plaats vond was een succes en onze stichting profiteerde daarvan, samen met twee andere groene organisaties in Baarn. Onze jaarlijkse excursie voor donateurs, dit jaar naar de Hortus Blijdenstein in Hilversum, verliep succesvol, zoals U in bijgaand verslag kunt lezen. En in het bestuur zijn al een aantal plannen voor volgend jaar aan de orde gesteld. In 2005 bestaat onze stichting 10 jaar en dat hopen we op gepaste wijze te kunnen vieren. Ook daar zullen we u van op de hoogte houden.

Rest ons
nog om alle bij
het Cantonspark
betrokkenen van harte
aangename feestdagen
toe te wensen en een
gelukkig 2005.

Het bestuur

Het Tennishuisje staat medio november nog in de steigers tijdens werkzaamheden aan dak en houtwerk.

HET TENNISHUISJE IN EEN NIEUW JASJE

In november stond het Tennishuisje, een Rijksmonument, enige tijd in de steigers. Voor dit jaar zijn een aantal noodzakelijke grote onderhoudswerkzaamheden gepland en uitgevoerd door de afdeling beheer van de gemeente Baarn. Het betreft zowel hout-, schilder- als dakwerk. Enkele verrotte staanders en wat houtwerk zijn inmiddels vervangen. De zinken goten langs de dakrand en de leien op het dakje zijn vervangen; er liggen nu Franse Cupra-leien op het dak. In week 48 zijn de werkzaamheden aan het dakje afgerond. Bij het ter perse gaan van deze Nieuwsbrief waren de schilderwerkzaamheden nog niet klaar. Maar nog voor de jaarwisseling zal het gebouwtje in de voorlak worden gezet, om het daarna in het voorjaar van 2005 af te lakken. Deze gegevens werden ons verstrekt door de heer W. ten Boske, van de betreffende afdeling van de gemeente.

DONATEUREXCURSIE PINETUM BLIJDENSTEIN

Een buitengebeuren draagt altijd een zeker risico met zich mee: het weer. Dat hebben we gemerkt. Op zaterdag 23 oktober goot het 's morgens van de regen, maar dat heeft een kleine twintig donateurs er niet van weerhouden 's middags mee te gaan naar Hilversum.

Een enthousiaste beheerder, de heer N.P.A. Schellevis ontving ons en vertelde eerst iets over de ontstaansgeschiedenis van het Pinetum.

Een rijke bankier, de heer B.W.

Blijdenstein, stichter van de Twentsche Bank kocht in eerste instantie grond in Amersfoort en later in Hilversum om te wonen en om zijn liefhebberij, het verzamelen van exotische planten en bomen, uit te kunnen oefenen.

Bij zijn overlijden in 1914 bleek uit het testament dat het Pinetum en de fruitgaard ter beschikking van de

wetenschap gesteld moesten worden. De gemeente Hilversum en de universiteit van Wageningen (toen Hoge School) zagen af van de schenking en in 1932 werd het Pinetum ondergebracht bij de universiteit van Amsterdam onder de hoede van de Hortus Botanicus, die een beheerder aanstelde.

Momenteel bedruipt het Pinetum zich zelf uit de rente van een bedrag dat in de loop der jaren uit verschillende bronnen is gegroeid en inkomsten uit verkoop, evenementen etc. De heer Schellevis is min of meer alleenheerser. Er werken veel opgeleide vrijwilligers en mensen die een taakstraf moeten vervullen zijn er ook te vinden. Dat is met name in trek bij bekende Nederlanders die iets op hun kerfstok hebben, het is ommuurd en je bent uit het zicht!

Het Pinetum heeft als taak het beschermen van de met uitsterven bedreigde soorten. Het heeft een uiterst levendige collectie, verstuurt zaailingen en jonge planten naar collega-tuinen over de hele wereld. Kortom voert een zeer actief collectiebeheer.

Het bevat zo'n 3500 items waarvan 70% uit het wild verzameld is en de collectie is volgens Kew Gardens in Londen de meest complete serie coniferen ter wereld.

Ook de rododendrons zijn sterk vertegenwoordigd. Momenteel lijden zij helaas aan een verwelkingziekte waarbij het blad eerst geel, dan bruin wordt. Uiteindelijk wordt de struik helemaal kaal.

Na deze introductie gaan we de tuin in waarbij de paden, zonder gras of andere ongewenste planten, er bijzonder mooi bijliggen. We leerden dat met een simpele machine regelmatig de paden omgewoeld worden en weer vastgerold. Uiteraard waren en zijn we als bestuur zeer geïnteresseerd in deze manier van paden onderhouden, ook

al omdat in het Cantonspark de paden erg vergrassen en schoffelen van grind erg slecht voor de schouder is.

We staan eerst stil bij de Thuja orientalis cv. Blijdenstein. Een cultuurvariëteit van de Oosterse levensboom, genoemd naar de stichter en in 1937 uit zaad gewonnen. In het Pinetum staan ruim 500 soorten coniferen. Voor zo'n geringe oppervlakte van ca. twee hectare is het verbazingwekkend hoeveel soorten, niet alleen coniferen, maar rododendrons (ook zo'n 500), ephedra's, cycadeën etc. er groeien. Er is een Tasmaanse hoek en diverse soorten papavers zijn in de tuin te vinden.

Al wandelend horen we over verplantputten en gaten. Een boom krijgt pas zijn definitieve plaats als hij 5 à 6 meter hoog is. Zo'n verplantput beslaat 6 m³ en daarmee wordt passend voedsel zo dicht mogelijk bij de boom gebracht. Bij oude bomen worden soms gaten tot 2 meter diep gegraven en gevuld met gecomposteerde grond verrijkt met losse sporenelementen, specifiek geschikt voor die bewuste boom want een boom moet 'eten voor leven'.

Een bijzondere conifeer is de 'vitrageden', die kegels op de uiteinden heeft en op richels in de Rocky Mountains groeit. Een kilo zaad

wordt gewonnen uit 1500 kegels. Omdat te verzamelen is men een dag of drie bezig.

De *Cunninghamia lanceolata* vindt zijn oorsprong in China. Het was een leverancier van hardhout maar valt nu onder beschermd dorpsgezicht en mag niet meer gekapt worden.

De *Abiës grandis* is 80/85 meter hoog en heeft een stamdoorsnee van 5/6 meter. Hoe hoger de boom, hoe kleiner de naalden en de kegels. Het is een conifeer die geen last heeft van zilte lucht en vorst, op Texel zijn hele percelen aangeplant.

We stuiten op de Reuzenlebensboom die in zijn beginvorm verkeerd gekweekt is en waarvan onlangs de nodige takken zijn verwijderd. Om de *Sequoiadendron giganteum*, de Mammoetboom, ook wel de 'boksboom' genoemd, zijn in de V.S. hekken geplaatst. Als het aan de beheerder ligt gebeurt dat hier ook.

Het verzorgen van sommige bomen, door om de boom gaten te graven en die te vullen met een humusrijk mengsel, is nodig omdat een boom in de vrije natuur veel meer kan opnemen. Het duurt nu wel zo'n anderhalve dag voor het water de top heeft bereikt.

Ook de *Ginkgo biloba* ontbreekt hier niet, zowel een vrouwelijk als een mannelijk exemplaar zijn aanwezig. De dames laten hun blad eerder

vallen, de heren blijven langer groen. Een mannelijke boom heeft vaak een vrouwelijke tak, stress zou daar de oorzaak van zijn!

We komen in de werkhoeke van het Pinetum waar het meeste materiaal wordt verwerkt tot compost met behulp van een grote 'husselaar'. Bij wat de tuin zelf als basis geeft wordt paardenmest, championmest en tarwestro toegevoegd. Slechts eenmaal in de twee maanden wordt niet composteerbaar materiaal afgevoerd, dat betekent een enorme bezuiniging.

Weer onderweg passeren we de *Pseudolarix* die zichzelf verjongt door zaailingen, de kegels vallen aan de boom uiteen. Vervolgens een verzameling vleesetende planten en achter de kas zien we een aantal verplantputten waarin o.a. in het grondmengsel zoveel mogelijk nog direct opneembare kalk zit, in de vorm van schelpen.

Tot slot bezichtigen we de Tasmaanse hoek en de kas. De Tasmaanse eucalyptus komt de winter moeilijk door, die vinden we in de kas. In Australië groeien ze als 'wilgen op het water'. Moerassen kunnen worden drooggelegd door eucalyptus te planten.

We besloten deze uiterst geslaagde middag met een kopje koffie en een bezoek aan het winkeltje. Mocht uw nieuwsgierigheid gewekt zijn, het Pinetum is het hele jaar open en een bezoek meer dan waard.

Greet de Lange

WELK GEHEIM DRAAGT ONZE OUDSTE BEUK MET ZICH MEE?

Niet lang geleden sprak ik een regelmatige bezoekerster van het Cantonspark die, wat bomen betreft, wel van wanten weet. Zij vertelde mij over onze oudste beuk, op het gazon aan de rechterzijde van de entreelaan, dat het hier mogelijk om meerdere bomen gaat die indertijd dicht bij elkaar in hetzelfde plantgat zijn gezet en later zijn vergroeid tot één dikke stam. Je kunt, volgens mijn zegsvrouw, aan de stam nu nog zien dat het in feite een aantal afzonderlijke stammen zijn die met elkaar vergroeid zijn, om daarna als één dikke, samengestelde stam verder door het leven te gaan. Zij wees er mij bovendien op dat je die meervoudige oorsprong van de

boom ook in de hoofdvertakkingen van de kruin kunt terug vinden en dat een aantal hoofdtakken nog steeds verbonden zijn met hun eigen "oerstam".

Deze methode van planten kwam in vroeger jaren vaker voor. Men wilde niet wachten tot de boom een eerbiedwaardige dikte had gekregen maar "maakte", door een aantal jonge bomen dicht bij elkaar in hetzelfde plantgat te zetten, meteen één dikke boom. De vergroeiing werd bevorderd door de bomen stevig bij elkaar te binden. Of er aan de deelbomen nog verder geknutseld was om de vergroeiing te bevorderen wist zij niet. Tevens vertelde zij mij van een gebruik in een ver verleden om twaalf bomen bij elkaar te zetten en te laten vergroeien. Het aantal van twaalf was symbolisch voor de twaalf apostelen en het resultaat, één grote sterke boom, stond dan voor Christus! Ik kreeg van haar een foto van een dergelijke oude beuk, waarvan vast staat dat hij op deze manier ooit was geplant. Hij staat in een oude tuin, ergens in Friesland. De korte, dikke stam van die boom is nog duidelijk "opgebouwd" uit twaalf geheel vergroeide stammen, die samen een dichte kroon van dikke takken dragen. Ook in het takken patroon is nog te zien welke hoofdtakken bij welke stammen hoorden.

Gewapend met deze kennis kijkt mijn zegsvrouw sinds lang met andere ogen naar oude beuken en zij meent dat ook bij de oudste beuk van het Cantonspark, bij nauwkeurige beschouwing, het magische getal twaalf is terug te vinden in de combinatie van stam en vertakkingen in de kroon. En inderdaad, de dikke stam heeft nog steeds vrij duidelijke lengte groeven, die de stam opdelen in twaalf zuilen. Zelfs nu zijn er op de stam nog aanwijzingen te vinden van het materiaal waarmee de boompjes indertijd waren samengebonden. Of dat ijzer, hout of gewoon stevig touw is geweest is natuurlijk niet meer te zeggen en de betreffende dwarsrichels zijn minder duidelijk dan de lengtegroeven. Ik zou zeggen, ga dat zien!

Ik zelf had van dit gebruik nog nooit van gehoord en ben eens wat beter om mij heen gaan kijken. En jawel, overal zag ik ineens oude beuken die ook in dit verhaal pasten. In het Maarschalkbos staat er een die

Met beheerder Nico Schellevis in het midden wordt stilgestaan bij een fraaie *Goudlarix* in herfstkleuren.

De stam van de oude beuk nabij de ingang van het park is duidelijk door lengtegroeven in twaalf segmenten verdeeld.

bestaat uit twee stammen die halverwege zelfs weer even vrij van elkaar komen om hogerop weer samen verder te groeien. Maar ook de oude beuk op het parkeerterrein van Albert Heijn bekeek ik ineens met heel andere ogen. Al veertig jaar

zet ik daar braaf mijn fiets of mijn auto neer maar nooit ben ik op het idee gekomen dat het misschien wel twee bomen betreft die met elkaar vergroeid zijn. En aan de noordzijde van het Rusthoeklaantje staat een stokoude, helaas doodzieke beuk, die ook al zo'n tweedeling vertoont. En fiets maar eens door Groeneveld of de Vuursche bossen! Je wordt er gek van, als je met dit verhaal in je hoofd blijft rondkijken!

Natuurlijk ben ik de literatuur ingedoken, want als dit verhaal klopt moet daar iets van in de boeken te vinden zijn. In allerlei, vooral oudere handboeken, kun je een heleboel vinden over vergroeiingen van plantedelen, inclusief stammen van bomen, van dezelfde soort en zelfs van verschillende soorten. De vreemdste experimenten zijn in het verleden uitgevoerd om er achter te komen waar wat dit betreft de grenzen liggen van wat planten allemaal wel en niet kunnen. Ik zal u er niet mee lastig vallen, want vooral de Duitsers hebben er ook nog eens een heel bijzondere "wetenschappelijke" terminologie voor ontwikkeld waar je "U" tegen zegt. Mijn conclusie tot nu toe is, dat vast

staat dat vergroeiing van dikkere takken en stammen van jonge bomen heel goed mogelijk is. De vraag is of onze oude beuk ook op deze manier is opgegroeid. Misschien weten we dat pas echt zeker als de boom op een dag zal worden omgezaagd en de doorsnede iets van zijn voorgeschiedenis prijs geeft. Maar tevens heb ik tot nu toe nergens een beschrijving aangetroffen van dit oude gebruik, althans met betrekking tot de beuk. Ik zoek daarom naarstig verder naar gegevens. Maar als er onder de lezers van deze Nieuwsbrief zijn die hier meer van weten, of mij aan een bron kunnen helpen waarin deze methode beschreven staat dan bespaart mij dat veel zoekwerk. En dan zal ik er nog graag een keer op terugkomen.

Van de betrokken beuk weten we dat hij ongeveer in 1835 geplant is. De jonge Freule Faas Elias zou getuige kunnen zijn geweest van het planten van de boom of de bundel boompjes. Want dit stukje Cantonspark was in die dagen nog een deel van het uitgestrekte landgoed van haar vader.

Huub van der Aa

ARCHIEFONDERZOEK OVER HET CANTONSPARK

In het kader van een studie over landgoederen en bijzondere tuinen in Nederland heeft mevrouw Jkvr. Angelique Bosch van Drakenstein haar keuze laten vallen op het Cantonspark als studieonderwerp. Het onderzoek, dat plaats vindt in samenwerking met de Nederlandse Tuinenstichting, begint met een archiefonderzoek. Daarvoor hebben wij het hele archief tijdelijk in leen afgestaan. Dit archief was nodig aan een revisie toe, want het bestaat uit een aantal grote dozen met allerlei materiaal over de geschiedenis van het park en vooral over het reilen en zeilen van onze stichting. In deze studie worden ook archivalia benut die elders (Historische Kring Baerne, Provincie, Rijk, gemeente Baarn, etc.) worden bewaard, zoals oude aktes en stukken van allerlei aard. Ook spelen vooral oude kaarten uit 19de en 20e eeuw een rol bij het ontcijferen van details over de allervroegste geschiedenis van het hele gebied. Als het onderzoek is afgerond zal mevrouw Bosch van Drakenstein naast de meer officiële ver-

slaglegging ook voor onze Nieuwsbrief of andere publicaties over de resultaten berichten. In dit verband verzoeken wij onze lezers om medewerking voor dit onderzoek. Wij weten dat bij sommige van u, mogelijk vergeten en in een donker hoekje van de zolder, zeer interessante foto's en kaarten moeten liggen die kunnen dienen als kleine of grote stukjes voor de puzzel die de complete geschiedenis van het park nu nog is. Het is uiteraard alleen de bedoeling om zulk materiaal te lenen. Met de eigenaren kunnen we afspraken maken over het gebruik van de betreffende foto's en stukken, bij voorbeeld of ze gekopieerd mogen worden en of er bepaalde persoonlijke details buiten het onderzoek moet blijven. Als er onder onze lezers personen zijn die ons aan historisch materiaal over het Cantonspark kunnen helpen, kunnen zij contact opnemen met ondergetekende, die zorg zal dragen voor het lenen en de terugbezorging van het materiaal. Ook fotoalbums e.d. die wij vroeger al eens hebben mogen lenen komen hiervoor in aanmerking. De methoden van digitale bewaring bieden nu namelijk

meer mogelijkheden om beeld en tekst voor het nageslacht vast te leggen. Wij hopen dat velen van u, vooral de ouderen, maar ook de kinderen van vroegere medewerkers, eens op hun zolder of in hun boekenkast willen kijken of zij materiaal hebben wat voor dit onderzoek nuttig zou kunnen zijn. Aarzel niet en bel of e-mail even naar: Huub van der Aa (tel 035 54 323 20 of info@cantonspark.nl)

Redactie:

H. A. van der Aa
G.C.F. de Bruijn

Informatie:

Vrienden van het Cantonspark
Mevrouw G.H.J. de Lange-Meijer
Rembrandtlaan 29
3741 TA Baarn
Tel. 035-5413356
secretariaat@cantonspark.nl

Hoe wordt u donateur?

Voor een bijdragen van € 17,50 per jaar (meer mag ook!) bent u donateur van de Stichting Vrienden van het Cantonspark. U steunt ons daarmee om het Cantonspark als waardevolle botanische tuin voor Baarn te bewaren.

Stort uw bijdrage op:
Bankrekening CVB Baarn
98.35.74.944 t.n.v.:
Vrienden van het Cantonspark